2024-83-RE

Causa 2024-83-RE

(De Rosselló Piera c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 561-2024. Recurs d'empara

Sentència del 13 de març del 2025

BOPA núm. 33, del 26 de març del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 9 de desembre del 2024, per la representació processal del Sr. Santiago De Rosselló Piera, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 30 de maig del 2024, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra els autes del 8 de juliol, del 25 de setembre i del 19 de novembre del 2024, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com dels principis de legalitat i de jerarquia normativa, establerts a l'article 3.2 de la mateixa norma, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que declari la competència dels tribunals penals, autors de l'embargament, de conservar allò que s'embarga o de donar lloc al comís, i, per consegüent, que s'han d'extraure del procediment concursal els béns embargats penalment amb anterioritat a l'inici del concurs;

Vista la Constitució, especialment els articles 3.2, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 20 de gener del 2025 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de febrer del 2025, pel Govern;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 de febrer del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 18 d'abril del 2024, la representació processal del Sr. Santiago De Rosselló Piera va presentar un escrit en què sol licitava, amb caràcter urgent, que s'ordenés, tant a l'administrador judicial de la cessació de pagaments i fallida de la BPA, és a dir, a l'AREB, com a la batlle civil encarregada de la cessació de pagaments i fallida, que posés a disposició del Tribunal de Corts els fons que li van ser embargats, i que s'ordenés el seu traspàs a un compte bancari titularitat de l'AFA, per tal de poder-los conservar, garantir i retornar, si s'escau, al demandant.

1.2. El 30 de maig del 2024, el Tribunal de Corts va dictar un aute en què acordava denegar aquesta petició, ja que no era competent per resoldre la qüestió plantejada.

1.3. La representació processal del Sr. Santiago De Rosselló Piera va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 8 de juliol del 2024, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquest recurs i que confirmava íntegrament la decisió del Tribunal de Corts.

1.4. La representació processal del recurrent, seguint el procediment establert a l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials, va presentar un incident de nul·litat contra aquesta decisió, inadmès a tràmit, tant mitjançant l'aute del 25 de setembre del 2024 de la Sala Penal esmentada, com en apel·lació, per l'aute del 19 de novembre del mateix any, dictat per una formació diferent d'aquesta Sala.

1.5. El 9 de desembre del 2024, la representació processal del Sr. Santiago De Rosselló Piera va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 30 de maig del 2024, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra tots els autes que s'acaben de ressenyar, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com dels principis de legalitat i de jerarquia normativa, establerts a l'article 3.2 de la mateixa norma.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent manifesta que la Sala Penal va considerar de manera errònia que l'incident de nul·litat que havia plantejat s'encabia en l'article 18 *ter* de la Llei transitòria de procediments judicials. Segons el seu parer, la decisió que impugna és definitiva i, per tant, la via correcta és la de l'incident de nul·litat establert a l'article 18 *quater* de la Llei esmentada, i, per tant, la inadmissió a tràmit de la seva demanda no està fonamentada en Dret i vulnera el seu dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

- Altrament, pel que fa al fons de la demanda, al·lega que l'aute del 8 de juliol del 2024, dictat per la Sala Penal en apel·lació, no respecta la jerarquia de les normes, i per aquest motiu ha de ser considerat com a il·lògic, fet del qual se'n deriva la vulneració dels seus drets constitucionals.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que declari la competència dels tribunals penals, autors de l'embargament, de conservar allò que s'embarga o de donar lloc al comís, i, per consegüent, que s'han d'extraure del procediment concursal els béns embargats penalment amb anterioritat a l'inici del concurs.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En primer lloc, pel que fa al fons de la demanda del recurrent, la Sala Penal va resoldre en apel·lació (aute del 8 de juliol del 2024) que la situació actual de cessació de pagaments i fallida de la BPA va ser decretada judicialment el 22 de març del 2024.

- Afegeix que la demanda excedeix l'àmbit de gestió que pugui realitzar un òrgan jurisdiccional penal, ja que el Tribunal de Corts no té cap competència per determinar quina és la massa concursal d'una fallida. Tal com ho precisa el Tribunal de Corts, no pot immiscir-se en les funcions jurisdiccionals, ordenant que s'inclogui o que no s'inclogui un crèdit en la massa concursal.

- Pel que fa al deure de custòdia i de conservació dels béns embargats, declara que aquests s'han d'exercir dins dels marges de la legalitat ordinària. I coincideix amb el Ministeri Fiscal, sobre el fet que no es pot instrumentalitzar la via penal i la supremacia de la norma penal a fi de descartar els mecanismes civilistes fonamentals de protecció del crèdit, previstos pel legislador. A més, això comportaria el trencament del principi d'igualtat dels creditors, previst per la Llei de la fallida (Decret del 4 d'octubre de 1969).

- Per tant, la decisió de la Sala Penal confirma la resolució del Tribunal de Corts, la qual va exposar que no es podia obviar que des de la Resolució del Consell d'Administració de l'AREB del 21 d'abril del 2016, el recurrent ja no podia disposar lliurement dels seus fons, atès que no va ser considerat apte pel sol fet de ser inculpat en aquesta causa, concorrent causes relatives a delictes, faltes o infraccions relacionades amb el blanqueig de diners, causa que no pot interferir amb les decisions que corresponguin a les jurisdiccions administratives i civils.

- Per això, conclou que el recurs d'apel·lació ha de ser desestimat perquè la resolució del Tribunal de Corts resulta correcta.

- En segon lloc, pel que fa al procediment de l'incident de nul·litat, la Sala Penal recorda tant la seva pròpia jurisprudència, com la del Tribunal Constitucional en la matèria, respecte del caràcter definitiu o no de la decisió judicial objecte de l'incident.

- En aquest cas concret, constata que l'objecte de l'incident versava sobre unes mesures cautelars, és a dir, la conservació de béns en aquest moment embargats en el marc del procés penal,

concloent que les mesures cautelars, per la seva naturalesa, poden ser revisades i modificades en qualsevol moment, per la qual cosa, les decisions que s'hi refereixen no tenen el caràcter de resolució ferma en el sentit de definitiva.

- Altrament, precisa que l'aute que ara es pretén anul·lar, no es pronuncia sobre el fons de la qüestió plantejada, sinó que remet al recurrent davant la jurisdicció competent, que és aquella que haurà d'examinar i decidir -tenint en compte l'embargament acordat en el marc del procés penal i a hores d'ara encara vigent- si els actius del recurrent poden o no poden formar part de la massa concursal.

- Així doncs, si la petició del recurrent pot ser reproduïda davant la jurisdicció competent i si contra la resolució adoptada es poden interposar els recursos ordinaris que escaiguin, la Sala Penal conclou que el procediment en què s'encabeix l'incident de nul·litat és el de l'article 18 *ter* de la Llei esmentada, i per consegüent, aquesta decisió no és susceptible d'apel·lació.

- Per això, declara que l'incident de nul·litat ha de ser inadmès a tràmit en les dues instàncies.

2.3. Argumentació del Govern

- Pel que fa al fons, el Govern recorda que, des de la Resolució del 21 d'abril del 2016 de l'AREB, en mèrits de la qual es preveia la possibilitat de traspàs -o no- dels fons dels seus clients a una altra entitat bancària, amb la finalitat de preservar de tot contagi el sistema financer andorrà, i des de la publicació de l'edicte del 22 de març del 2024 comunicant la cessació de pagaments i fallida de la BPA, el Tribunal de Corts no podia fer altra cosa que declarar la seva incompetència davant la demanda inicial del recurrent i, addueix que això és allò que s'explica àmpliament i de manera motivada en la resolució impugnada, motiu pel qual, segons el seu parer, s'escau desestimar aquest recurs d'empara.

- Sobre la vulneració del dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a un procés degut, perquè la Sala Penal havia vehiculat l'incident de nul·litat per la via de l'article 18 *ter*, el Govern convé amb la Sala Penal que la decisió que es pretén anul·lar versa sobre les mesures cautelars en el seu dia dictades, es tracta, doncs, per essència, d'una decisió no definitiva, i, per tant, la inadmissió a tràmit de l'incident de nul·litat no és susceptible de ser recorreguda.

- Per aquests motius considera que la Sala Penal va reconduir de manera encertada l'incident de

nul·litat promogut per la via de l'article 18 *quater*, i, per consegüent, addueix que no s'ha produït en els autes impugnats la vulneració de cap dels drets al·legats pel recurrent.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara i que condemni al recurrent al pagament de les costes processals.

2.4. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, pel que fa als greuges presentats pel recurrent contra la decisió de reconduir l'incident de nul·litat per la via del procediment de l'article 18 *ter* de la Llei transitòria de procediments judicials, el Ministeri Fiscal constata que aquesta decisió rau en una mesura cautelar, la qual no pot ser qualificada de definitiva. Per consegüent, manifesta que l'incident de nul·litat s'encabeix en l'article 18 *ter* esmentat.

- Precisa que des de la notificació de la inadmissió a tràmit de l'incident de nul·litat, aquesta no era susceptible de recurs, per tant, aquesta decisió ja tancava la via ordinària i obria la via extraordinària del recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional. Així, havent-se notificat aquell aute al recurrent, aparentment, el 30 de setembre del 2024, el termini per presentar recurs d'empara s'havia esgotat el 17 d'octubre del 2024.

- Considera que optar per la via del recurs d'apel·lació contra la decisió que inadmetia a tràmit l'incident de nul·litat en lloc de presentar directament el recurs d'empara és només imputable a la representació processal del recurrent i, per consegüent, la decisió d'inadmissió a tràmit del recurs d'apel·lació sobre l'incident per part de la Sala Penal està fonamentada en Dret, és lògica i no vulnera els drets fonamentals del recurrent.

- En segon lloc, pel que fa al fons de la demanda del recurrent, el Ministeri Fiscal exposa de manera precisa la naturalesa jurídica dels comptes titularitat del recurrent i que formen part dels deutes de la BPA.

- Seguidament, recorda que la situació d'aquests comptes deriva de la Resolució del 2016 adoptada per l'AREB, la qual és competència de les jurisdiccions administrativa i civil i la qual va ser susceptible de recurs, que els comptes del recurrent van ser considerats a partir d'aquell moment com a no transferibles, ni realitzables, i que en el marc del procediment penal, el Tribunal de Corts

no pot modificar aquesta situació.

- Cita diverses decisions del Tribunal de Corts en la matèria i que van concloure en el mateix sentit de la seva incompetència.

- Confirma, doncs, l'anàlisi efectuada pel Tribunal de Corts i conclou que l'aute del 8 de juliol del 2024 està fonamentat en Dret, és lògic i no vulnera els drets del recurrent reconeguts a la Constitució.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs d'empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és ni una tercera instància, ni un tribunal de cassació ni un tribunal suprem, i, la interpretació dels fets i de les normes aplicables correspon a les jurisdiccions ordinàries, llevat que això condueixi a una resolució il·lògica, arbitrària, no raonable o que infringeixi els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3.2. Pel que fa al procediment de l'incident de nul·litat, el Tribunal Constitucional disposa en aquesta matèria d'una jurisprudència clara respecte de la interpretació de l'article 18, apartats *ter* i *quater*, de la Llei transitòria de procediments judicials. En aquest cas, l'incident de nul·litat que va plantejar el recurrent impugnava una decisió referida a una mesura cautelar, la qual no és definitiva en el sentit de la jurisprudència constitucional.

3.3. Per consegüent, la interpretació efectuada per la Sala Penal que considera que l'incident de nul·litat plantejat pel recurrent s'encabeix en l'article 18 *ter* de la Llei esmentada, és conforme a la jurisprudència constitucional explícitament citada per la Sala Penal per recolzar la seva decisió d'inadmissió a tràmit de l'incident esmentat.

3.4. En aquest sentit, l'aute del 25 de setembre del 2024, dictat per la Sala Penal que inadmetia a tràmit l'incident de nul·litat no era susceptible de ser recorregut, com així s'indicava de manera clara en la tercera disposició decisòria d'aquesta mateixa resolució. La decisió posterior del 19 de novembre del 2024, dictada per una altra formació de la Sala Penal que inadmetia a tràmit el recurs d'apel·lació interposat, està, per tant, fonamentada en Dret i no pot ser considerada com a absurda, il·lògica o arbitrària.

3.5. Aquesta darrera decisió no vulnera, doncs, cap dels drets fonamentals del recurrent, reconeguts a la Constitució.

3.6. Abans de concloure l'apartat sobre l'incident de nul·litat, aquest Tribunal Constitucional ha de precisar, respecte de les al·legacions del Ministeri Fiscal segons les quals considera que una vegada notificat l'aute d'inadmissió a tràmit del 25 de setembre del 2024, atès que aquest no era recurrible, ja es tancava la via ordinària i s'obria la via extraordinària del recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, que aquesta interpretació no és conforme a l'article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, ni a la jurisprudència constitucional al respecte. Les resolucions recaigudes en el marc del procediment de l'article 18 *ter* de la Llei transitòria de procediments judicials no obren l'empara constitucional, perquè no són decisions definitives (veg. entre d'altres, l'aute del 8 d'abril del 2019, recaigut en la causa 2019-19-RE, l'aute del 18 d'octubre del 2019, recaigut en la causa 2019-66-RE, l'aute del 17 de juny del 2024, recaigut en la causa 2024-27-RE, i, més recentment, l'aute del 18 de novembre del 2024, recaigut en la causa 2024-64-RE).

3.7. Pel que fa a l'aute del 8 de juliol del 2024, dictat en segona instància per la Sala Penal en pronunciament de l'apel·lació contra la decisió sobre la incompetència del Tribunal de Corts per resoldre la petició del recurrent, cal constatar que la situació dels comptes de la BPA deriva d'una resolució adoptada per l'AREB l'any 2016, i, per tant, la impossibilitat de transferir o de realitzar els comptes bancaris del recurrent es fonamenta en aquesta decisió, la competència sobre la qual correspon a la jurisdicció administrativa o a la civil i que ja va ser, en el seu moment, susceptible de recurs.

3.8. És en funció d'aquesta resolució que la jurisdicció civil encarregada del procediment de cessació de pagaments i fallida de la BPA haurà de considerar els comptes del recurrent, els quals constitueixen un crèdit respecte de l'entitat bancària en fallida.

3.9. Tal com la Sala Penal ho precisa, en la motivació de la seva decisió, les competències del Tribunal de Corts s'exerceixen en el marc del Codi de procediment penal i no li permeten intervenir en un procediment de cessació de pagaments i fallida. Aquesta anàlisi, acceptada per la Sala Penal, pel Ministeri Fiscal i pel Govern, està fonamentada en Dret.

3.10. El fet de sol·licitar l'aplicació de les disposicions de l'article 116 del Codi de procediment penal (deure de conservació i custòdia), a banda que les seves disposicions fan referència a béns i no a crèdits, comportaria, com així ho indica l'aute impugnat, el trencament del principi d'igualtat dels creditors, previst per la Llei de la fallida, situació que seria absurda.

3.11. L'argument que fa referència a la infracció de la jerarquia de les normes no pot prosperar, ja que la jurisdicció civil haurà de tenir en compte, en el decurs del procediment de cessació de pagaments i fallida, les conseqüències que deriven de la decisió recaiguda en l'àmbit penal.

3.12. Per acabar, cal posar en relleu que el recurrent podrà fer valer els seus drets, com els altres creditors, en el procediment de cessació de pagaments i fallida, i això en funció del resultat del procediment penal que el concerneix.

3.13. Cal concloure, doncs, que cap dels arguments presentats pel recurrent pot ser estimat sobre la base de la vulneració dels seus drets constitucionals.

3.14. Així doncs, aquest Tribunal desestima íntegrament aquest recurs d'empara, i, d'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, declara que el recurrent ha de ser condemnat al pagament de les costes en seu constitucional.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Santiago De Rosselló Piera contra l'aute del 30 de maig del 2024, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra els autes del 8 de juliol, del 25 de setembre i del 19 de novembre del 2024, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

2. Declarar que no s'ha produït la vulneració de cap dels drets al·legats.

3. Imposar al recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al Govern, al Tribunal de Corts, a la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 13 de març del 2025.

Joan Manel Abril Campoy — President

Pere Pastor Vilanova — Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela — Magistrat

Jean-Yves Caullet — Magistrat